

ЗАТВЕРДЖЕНО
Наказ Вищого навчального закладу
Укоопспілки «Полтавський університет
економіки і торгівлі»
08 липня 2015 року № 152-Н

Форма № П-4.04

**ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД УКООПСІЛКИ
«ПОЛТАВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЕКОНОМІКИ І ТОРГІВЛІ»**

Навчально-науковий інститут заочно-дистанційного навчання

Форма навчання заочна

Кафедра менеджменту

Допускається до захисту

Завідувач кафедри

д.е.н., проф. Шимановська-Діанич Л.М.

« _____ » _____ 2022 р.

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

**на тему «Інноваційний менеджмент забезпечення конкурентоспроможності
товарів (послуг) на підприємстві»**

(за матеріалами ТОВ «Воркконсалт»)

**зі спеціальності 073 «Менеджмент» освітньої програми «Бізнес-адміністрування»
ступеня магістр**

Виконавець роботи   Проценко Юлія Василівна

_____

(підпис, дата)

Науковий керівник   д.держ.упр. Козюра Ігор Валерійович

науковий ступінь, вчене звання, прізвище, ім'я, по батькові)

_____

(підпис, дата)

Рецензент

.....

(посада, прізвище, ім'я, по батькові)

Полтава 2022

ЗМІСТ

ВСТУП	4
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ	
КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ З УРАХУВАННЯМ	
ІННОВАЦІЙНИХ МЕТОДІВ МЕНЕДЖМЕНТУ..... 8	
1.1. Сутність інноваційного менеджменту в управлінській діяльності організації: категоріально-понятійний апарат, основні характеристики.....	8
1.2. Інституційна концепція конкурентоспроможності за сучасних умов розвитку ринкової економіки.....	18
1.3. Інноваційні методи управління як інструмент підвищення конкурентоспроможності організації й товарів (послуг) на підприємстві. . .	26
РОЗДІЛ 2. ДОСЛІДЖЕННЯ ТА ОЦІНКА ЕФЕКТИВНОСТІ ФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ ІННОВАЦІЙНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ	
КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ТОВАРІВ (ПОСЛУГ) НА ПІДПРИЄМСТВІ ТОВ “ВОРККОНСАЛТ”.....	
36	
2.1. Характеристика ТОВ “Воркконсалт” як соціально-економічної системи та консалтингового підприємства	36
2.2. Аналіз господарсько-фінансової діяльності ТОВ “Воркконсалт”.....	48
2.3. Оцінка ефективності інноваційного менеджменту забезпечення конкурентоспроможності товарів (послуг) на ТОВ “Воркконсалт”.....	61
РОЗДІЛ 3. НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ІННОВАЦІЙНОГО	
МЕНЕДЖМЕНТУ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ	
ТОВАРІВ (ПОСЛУГ) НА ПІДПРИЄМСТВІ ТОВ “ВОРККОНСАЛТ”	
69	
3.1. Використання бренду як інструменту інноваційного управління підприємством ТОВ “Воркконсалт”	69
3.2. Обґрунтування вибору показників оцінки конкурентоспроможності та методики їх аналізу на ТОВ “Воркконсалт”	78

3.3. Розроблення та апробація методики оцінки конкурентоспроможності послуг на ТОВ “Воркконсалт”	88
ВИСНОВКИ	96
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	101
ДОДАТКИ.....	106

ВСТУП

В умовах глобалізації та кризових явищ у світовій економіці досягнення високої конкурентоспроможності стає нагальним завданням економічних суб'єктів.

Функціонування підприємств та організацій, їх конкурентоспроможність, ефективність та економічна стійкість багато в чому залежать від їхнього зовнішнього середовища. Міжнародні, політичні, економічні, правові та інші фактори, поряд з інфраструктурою регіону, в якому функціонує економічний суб'єкт, та його безпосереднім оточенням - прямими конкурентами за продуктами, постачальниками, контактними аудиторіями тощо - стимулюють суб'єкт до активної діяльності щодо створення конкурентних переваг свого продукту.

У зв'язку з цим виникає необхідність приведення внутрішнього середовища економічного суб'єкта у відповідність до умов зовнішнього середовища, побудови адекватної системи управління, яка відповідала б сучасним вимогам науково-технічного прогресу, дозволяла б досягати стратегічних цілей бізнесу, у тому числі таких, як отримання прибутку, досягнення економічної ефективності, довготривалого сталого розвитку, задоволення економічних інтересів усіх учасників бізнесу. Це можливо лише в умовах застосування інноваційних підходів до управління, а саме впровадження нововведень на всіх напрямках менеджменту на основі концепції задоволення економічних інтересів учасників бізнесу через задоволення попиту споживача продукту.

Постановка проблеми оцінки впливу інноваційних методів управління на конкурентоспроможність організацій в умовах формування масового попиту на ряд послуг, включаючи консалтинг, пов'язана з тим, що в умовах глобалізації світової економіки, злиття та поглинання компаній стандартизації якості продукції необхідна адекватна загальносистемна методологія

управління конкурентоспроможністю. Це підтверджує актуальність проведеного дослідження.

Проблемі дослідження конкурентоспроможності присвячені роботи таких зарубіжних та вітчизняних авторів, як Г. Азоєв, І. Ансофф, О. Арістов, К. Макконелл та С. Брю, Е. Голубков, А. Градов, Ю. Єленєва, Б. Карлофф, В. Мельников, М. Портер, Р. Фатхутдінов, Й. Шумпетер та інші.

Незважаючи на значну увагу, що надається питанням підвищення конкурентоспроможності та вдосконалення управління у консалтингових організаціях, ще недостатньо розкрито особливості конкурування таких підприємств, є спірні питання у визначенні самого поняття конкурентоспроможності, факторів у розробці інноваційних підходів до управління у цих організаціях.

Необхідність вирішення цих питань у сучасних умовах глобалізації економіки, переливу капіталів, злиття та поглинання, характерних для розвитку консалтингової індустрії, визначили вибір теми, мети та завдань дослідження.

Мета магістерської роботи – це розгляд теоретичних засад та розробка практичних рекомендацій щодо застосування інноваційних методів у системі управління підприємства, підвищення її конкурентоспроможності в сучасних економічних умовах на прикладі консалтингових компаній, а саме ТОВ “Воркконсалт”.

Поставлена мета обумовлює необхідність вирішення таких завдань:
визначити сутність інноваційного менеджменту в управлінській діяльності організації, категоріально-понятійний апарат та його основні характеристики;

розкрити інституційну концепцію конкурентоспроможності за сучасних умов розвитку ринкової економіки;

вивчити інноваційні методи управління як інструмент підвищення конкурентоспроможності організації й товарів (послуг) на підприємстві;

надати характеристику ТОВ “Воркконсалт” як соціально-економічної

системи та консалтингового підприємства;

проаналізувати господарсько-фінансову діяльність ТОВ “Воркконсалт”;
оцінити ефективність інноваційного менеджменту забезпечення конкурентоспроможності товарів (послуг) на ТОВ “Воркконсалт”;

розглянути використання бренду як інструменту інноваційного управління підприємством ТОВ “Воркконсалт”;

обґрунтувати вибір показників оцінки конкурентоспроможності та методики їх аналізу на ТОВ “Воркконсалт”;

розробити та апробувати методики оцінки конкурентоспроможності послуг на ТОВ “Воркконсалт”.

Об'єктом дослідження є процес управління на ТОВ “Воркконсалт” як конкурентоспроможній одиниці ринкової економіки.

Предметом дослідження є теоретичні, методичні та практичні аспекти забезпечення конкурентоспроможності товарів (послуг) на ТОВ “Воркконсалт” в аспекті впровадження інноваційного менеджменту.

У процесі дослідження використовувалися загальнонаукові методи: класифікація, порівняння, аналіз, індукція і дедукція. Застосовувалися кількісні та якісні методи економічного аналізу, рейтингові оцінки. Сукупність використаної методологічної бази, що базується на використанні системного підходу як загальнометодологічного принципу вирішення поставлених у роботі завдань, дозволила забезпечити достовірність й обґрунтованість висновків та практичних рекомендацій.

Теоретичною та методологічною основою, інформаційною базою дослідження послужили концептуальні положення сучасних теорій ринкової економіки, праці вітчизняних та зарубіжних учених у галузі конкурентних ринків, інноваційного та стратегічного менеджменту, бренд-менеджменту, HR-менеджменту, маркетингу, фінансового аналізу. У процесі роботи були використані матеріали науково-практичних конференцій та семінарів у галузі формування нової економіки XXI століття, результати особисто проведених спостережень.

Наукова новизна проведеного дослідження полягає в обґрунтуванні та запровадженні інноваційних підходів до управління та оцінки конкурентоспроможності товарів (послуг) на підприємстві в умовах ринкової конкуренції.

Практична значущість результатів дослідження полягає в розробленні та впровадженні практичних положень і рекомендацій щодо удосконалення інноваційного менеджменту забезпечення конкурентоспроможності товарів(послуг) на підприємстві ТОВ “Воркконсалт”, формування конкурентних стратегій, у тому числі при входженні на ринок.

Виконана робота спрямована на підвищення конкурентоспроможності досліджуваної організації з допомогою використання інноваційних методів менеджменту. Розроблений у процесі дослідження стратегічний підхід до управління конкурентоспроможністю за допомогою інноваційних методів, у тому числі методів бренд-менеджменту, менеджменту якості управління людським капіталом, враховують сучасні тенденції розвитку економічної думки як в Україні, так і за кордоном.

Структура та обсяг магістерської роботи. Кваліфікаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків та пропозицій, списку використаних літературних джерел, додатків. Повний обсяг магістерської роботи складає 137 сторінок, містить 10 таблиць, 1 рисунок, 12 додатків. Список використаних літературних джерел складається зі 52 найменувань на 6 сторінках.

ВИСНОВКИ

За результатами проведеного дослідження на тему «Інноваційний менеджмент забезпечення конкурентоспроможності товарів (послуг) на підприємстві (за матеріалами ТОВ “Воркконсалт”)» зроблено висновки та узагальнення, що відповідають поставленим для досягнення мети завданням.

1. Визначено сутність інноваційного менеджменту в управлінській діяльності організації, категоріально-понятійний апарат та його основні характеристики.

Інноваційний менеджмент - провідний напрямок стратегічного управління, який здійснюється керівництвом компанії це сфера діяльності, призначена для формування та досягнення інноваційних цілей внаслідок раціонального використання фінансових, матеріальних та трудових ресурсів.

Управління інноваціями — порівняно нове поняття у науково-технічній, виробничо-технологічній та адміністративній сферах діяльності професійних керуючих. Інноваційний менеджмент ґрунтується на таких ключових моментах:

- Пошук ідеї, яка є фундаментом для даної інновації.
- Організація інноваційного процесу для цієї інновації.
- Процес просування та реалізації інновації на ринку.

2. Розкрито інституційну концепцію конкурентоспроможності за сучасних умов розвитку ринкової економіки.

Сучасна економічна криза, що триває, зумовлена дією об'єктивних законів конкуренції, а також неефективною фінансово-економічною політикою держави показав, що, поряд з економічними факторами і методами конкуренції, актуалізується значимість інституційних факторів і методів конкурентної боротьби. Інститути, інституційні норми, інституційне середовище мають визначальний вплив на економічні інтереси та мотивація інституційних суб'єктів, а, отже, на стан та рівень конкурентоспроможності

країни, регіону, фірми.

Несприятливі інституційні умови ведення бізнесу, низька якість інституційного середовища та багатьох інститутів призводять до зростання трансакційних витрат, зниження інвестиційно-інноваційної активності на внутрішньому російському ринку, до орієнтації підприємств на вирішення тактичних цілей діяльності, пов'язаних переважно із завданнями виживання. Усе це знижує конкурентоспроможність національної економіки взагалі та її інституційну конкурентоспроможність зокрема, обмежує джерела зростання добробуту населення.

3. Вивчено інноваційні методи управління як інструмент підвищення конкурентоспроможності організації й товарів (послуг) на підприємстві.

Використання інновацій в управлінні сприяє формуванню у працівників сталої мотивації розширення сфери застосування праці, забезпечення стабільного трудового потенціалу, збільшення ступеня адаптованості працівника до виробництва, що змінюється, стабілізації соціально-психологічного клімату в колективі.

4. Надано характеристику ТОВ “Воркконсалт” як соціально-економічної системи та консалтингового підприємства.

ТОВ “Воркконсалт” - це німецько-українська компанія, що спеціалізується у наданні консалтингових послуг у сфері веб-рішень для ринку праці, а також займається аутсорсингом бізнес процесів у сфері ІТ та освіти. В управлінні своєю діяльністю використовує концепцію стратегічного розвитку компанії та техніку стратегічного планування.

ТОВ “Воркконсалт” – це цілісна соціально-економічна система, яка характеризується ієрархічністю, прагне набути стану цілісності та органічності, має горизонтальні зв'язки взаємозв'язку елементів системи.

5. Проаналізовано господарсько-фінансову діяльність ТОВ “Воркконсалт”.

Баланс підприємства є ліквідним; структура балансу є задовільною;

підприємство платоспроможне, стійке, стабільно працює, витрати покриваються отриманим прибутком повністю та вчасно, дебіторська заборгованість повністю дозволяє покривати кредиторську. Підприємство конкурентоспроможне, зобов'язання виконуються вчасно та у повній мірі. Аналіз рентабельності ТОВ “Воркконсалт” показав, що підприємство є рентабельними за всіма статтями балансу.

6. Здійснено оцінку ефективності інноваційного менеджменту забезпечення конкурентоспроможності товарів (послуг) на ТОВ “Воркконсалт”.

Основними функціями, які відображають зміст інноваційної діяльності ТОВ “Воркконсалт”, є формулювання стратегічних орієнтирів розвитку фірми, прогнозування та передбачення перспектив інноваційного розвитку, планування інновацій, організування інноваційної діяльності, стимулювання (активізація), контроль.

7. Розглянуто використання бренду як інструменту інноваційного управління підприємством ТОВ “Воркконсалт”.

Підприємство ТОВ “Воркконсалт” досягає успіху за умови ефективного використання власного потенціалу для досягнення довгострокової прихильності цільової аудиторії, що забезпечується використанням інструментів стратегії бренду. Наразі, бренд-менеджмент ТОВ “Воркконсалт” є основою діяльності компанії, через бренд відбувається управління іміджем загалом.

8. Обґрунтовано вибір показників оцінки конкурентоспроможності та методики їх аналізу на ТОВ “Воркконсалт”.

Було обрано показники оцінки конкурентоспроможності ТОВ “Воркконсалт” на основі теорії конкурентних переваг М. Портера, SWOT-аналізу, методу різниць, на основі теорії ефективної конкуренції, маркетингової стратегії, на основі оцінки конкурентоспроможності продукції підприємства та ін., адже саме вони дають цілісну оцінку діяльності зазначеного підприємства.

9. Розроблено та подано пропозиції щодо апробації методики оцінки конкурентоспроможності послуг на ТОВ “Воркконсалт”.

Методи, що були розроблені, дозволили оцінити конкурентоспроможність ТОВ “Воркконсалт” на основі нематеріальних факторів, що є складовими інтелектуального капіталу, які не відображаються у фінансовій звітності та не беруться до уваги при складанні рейтингів. Для проведення дослідження використовувався метод експертних оцінок. Описаний у магістерській підхід оцінки конкурентоспроможності підприємства було апробовано на прикладі ринку консалтингових послуг Полтавської області.

Наведений комплексний аналіз, заснований на науково-технічному та кон'юнктурному прогнозах, визначає технічну політику та перспективу господарської діяльності підприємства. Інноваційний потенціал формується з двох основних елементів: потенціал матеріальних ресурсів інноваційної діяльності та інтелектуальний потенціал. Кожен з елементів інноваційного потенціалу має цілі використання та розвитку, підлягає впливу різних факторів і в залежності від рівня розвитку може бути віднесений до сильних або слабких сторін підприємства. Для аналізу інноваційного потенціалу ТОВ “Воркконсалт” існує кілька методів оцінки, що базуються на кількісних показниках діяльності та знаннях про стан справ. До них відносяться: кількісна та експертна оцінка інноваційного потенціалу.

Проведена оцінка на прикладі підприємства ТОВ “Воркконсалт” показує, що дане підприємство має високий інноваційний потенціал та може позиціонувати себе як організацію, що займається освоєнням нових технологій та впровадженням інновацій. До основних сприятливих шляхів підвищення конкурентоспроможності можна віднести:

- збільшення швидкості надання послуг;
- наявність якісного сервісу;
- підвищення якості послуг;
- підвищення рівня професійності персоналу та багато інших.

В результаті оцінки конкурентоспроможності підприємства був зроблений висновок: запропоновані заходи дозволять поліпшити економічне, фінансове становище підприємства, підняти престиж, отримати нових замовників і як наслідок підвищити конкурентоспроможність підприємства.

Отже, у роботі наведено необхідність застосування інноваційного управління на підприємстві. Проаналізовано основні наукові підходи до інноваційного управління та обрано підходи, найбільш раціональні для управління сферою консалтингу загалом та її підприємствами.

Основні результати, що визначають наукову новизну дослідження:

уточнено поняття конкурентоспроможності, дана характеристика конкурентних переваг;

визначено сучасні інноваційні напрями стратегічного менеджменту, дана їх класифікація, виявлено їхній взаємозв'язок, зумовлений обраною конкурентною стратегією;

розроблено методичні аспекти формування стратегії бренд-технологій з урахуванням специфіки досліджуваного ринку з метою забезпечення сталої конкурентної переваги;

розроблено та апробовано методику оцінки конкурентоспроможності організації.

Таким чином, завдання поставлені в цій роботі вирішені, а мета підвищення конкурентоспроможності підприємства на основі інноваційної діяльності та розробка рекомендацій щодо застосування інноваційних методів у системі управління організації в сучасних економічних умовах, на прикладі консалтингових компаній, а саме на ТОВ "Воркконсалт", досягнута.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Аакер Д. Про брендинг. 20 принципів досягнення успіху. Москва: Ексмо, 2014. 120 с.
2. Азоєв Г.Л. Конкуренція: аналіз, стратегія та практика. Київ: Центр економіки та маркетингу. 2016. 208 с.
3. Аналіз господарської діяльності: навч. посіб. / за заг. ред. І.В. Сіменко, Т.Д. Косової. Київ : Центр учбової літератури, 2013. 384 с.
4. Аналіз методів оцінки конкурентоспроможності підприємства [Електронний ресурс]. URL: <http://nz.uad.lviv.ua/static/media/1-54/14.pdf> (дата звернення: 08.02.2022).
5. Балабанова Л.В. Управління конкурентоспроможністю підприємств з урахуванням маркетингу. Донецьк ДонГУЕТ ім. М. Туган-Барановського, 2004, 147 с.
6. Бондаренко Г.С. Управління конкурентоспроможністю автотранспортного підприємства: автореф. дис. канд. економ. наук .: Харків, 2001. 19 с.
7. Борщ В. І., Клименко В. Управління брендом сучасної організації як чинник її конкурентоспроможності. *Економіка. Фінанси. Право*. 2020. № 4/1. С. 10-14.
8. Білоусов А.В. альтернативні теоретичні; підходи, до дослідження інноваційних процесів; умовах циклічного функціонування економічних систем: СПб., 2020. 290 с.
9. Бірман Л.А. Стратегія керування інноваційними процесами. Москва: Справа, 2014. 46 с.
10. Галелюк М.М. Система управління конкурентоспроможністю машинобудування підприємства. *Вісник економічної науки України*. 2021. № 2, С. 20-21.

11. Гамідов Г.С., Тепсаєв А.М., Гаджимуратова Д.З. Інновації та конкурентоспроможність - головні фактори сталого розвитку промислових підприємств. *Інновації*. 2009. 14 с.
12. Грабовецький Б.Є. Економічний аналіз. Навчальний посібник. Вид. 2-ге, доповн. та переробл. Вінниця: ВНТУ, 2013. 84с.
13. Гудзь О. Є. Роль інновацій щодо забезпечення конкурентоспроможності та ефективності підприємства. *Вісник ХНТУСГ: Економічні науки*. Харків: ХНТУСГ, 2015 р. 326 с.
14. Гуреєв А. В. Конкурентна сила як фактор конкурентоспроможності консалтингових послуг. 2010. №4 (81). 50-52 с.
15. Гуторова І.В. Використання рейтингових оцінок для аналізу конкурентоспроможності підприємств. *Вісн. СНАУ. Сер. „Економіка та менеджмент”*. 2010. № 6/1 (41). 80-85 с.
16. Дикань, В. Л. Методичні підходи до оцінки конкурентоспроможності підприємства. *Вісник економіки транспорту і промисловості. Серія „Економіка”*. 2011. Випуск 36. 100–105 с.
17. Динкін А.А., Івановий Н.І. *Інноваційна економіка*. Москва: Наука, 2001. 490 с.
18. Драган О.І. Управління конкурентоспроможністю підприємств Київ: ДАКККіМ, 2006. 160 с.
19. Економічний консалтинг [Електронний ресурс]. URL: <http://eprints.kname.edu.ua/59307/1/2021%20%D0%BF%D0%B5%D1%87.%2035%D0%9D.pdf> (дата звернення: 08.02.2022).
20. Єндовіцький Д.А. Організація аналізу та контролю інноваційної діяльності господарюючого об'єкта. Москва: ФС. 2004. 18 с.
21. Жданко Є. С. Забезпечення конкурентоспроможності й розвитку підприємств в кризових умовах: Донецьк : ДонНУ, 2008. 1156 с.
22. Жовновач Р. І. Теоретико-методологічні підходи до оцінки конкурентоспроможності підприємств. *Економічні науки* 2011. 106-113 с.

23. Зав'ялов П.С. Маркетинг у схемах, малюнках, таблицях : Москва: ІНФРА-М, 2002. 496 с.
24. Завлін П.М., Казанцева А.К. *Інноваційний менеджмент*. Москва : Наука, 2020. 220 с.
25. Ільїн А.І. *Управління підприємством*. Москва: 2003. 368 с.
26. Квятковська, Л. А. Оцінка поточної та довгострокової конкурентоспроможності підприємства. Збірник наукових праць. 2011. Випуск 26. 181–187 с.
27. Конкурентоспроможність підприємства [Електронний ресурс]. URL:
http://www.lute.lviv.ua/fileadmin/www.lac.lviv.ua/data/kafedry/Ekonomiky/Docs/Konkurentospromozhnist_p-va_Lupak__Vasilciv.pdf (дата звернення: 08.02.2022).
28. Конкурентоспроможність підприємства [Електронний ресурс]. URL: https://www.dut.edu.ua/uploads/l_1767_46483511.pdf (дата звернення: 08.02.2022).
29. Котлер, Ф. *Основи маркетингу*. пер. з англ. Москва Прогресс, 2000. 763 с.
30. Кузьмін, О. Є. Методи аналізування конкурентоспроможності підприємств. Науковий вісник НЛТУ України. 2011. Випуск 21.10. 159–166 с.
31. Кузьмін О.Є. *Управління міжнародною конкурентоспроможністю підприємства*. Львів: Компакт-ЛВ. 2019, 304 с.
32. Луканін Ю.В. Особливості формування та розвитку інституційної конкурентоспроможності національної економіки. 2012. №4 (43). 36-39 с.
33. Луканін Ю.В. Структурні аспекти інституційної конкурентоспроможності національної економіки. TERRA ECONOMICUS: 2012. Т.10. N 2. Частина. 3. 5-7 с.
34. Луканін Ю.В. Фактори підвищення інституційної конкурентоспроможності національної економіки. TERRA ECONOMICUS: 2012. № 1 (41). 115-118 с.

35. Мануйлович Ю.М. Дослідження сутності та трактування поняття конкурентоспроможності підприємства. Київ: 2013. № 4. 509 с.
36. Матричні методи розрахунку конкурентоспроможності підприємства [Електронний ресурс]. URL: http://www.confcontact.com/2012_09_21/1_pastuhova.htm (дата звернення: 08.02.2022).
37. Морозов Ю.П. Інноваційний менеджмент. Н. Новгород ННГУ, 1997, 332 с.
38. Оцінка конкурентоспроможності підприємства [Електронний ресурс]. URL: https://economyandsociety.in.ua/journals/8_ukr/70.pdf (дата звернення: 08.02.2022).
39. Оцінка та методи оцінки конкурентоспроможності підприємства [Електронний ресурс]. URL: <https://financeworld.com.ua/ocinka-ta-metodi-ocinki-konkurentospromozhnosti-pidpriyemstva/> (дата звернення: 08.02.2022).
40. П.М. Коюда. Економічний аналіз. Навчальний посібник : Харків: Компанія СМІТ, 2013. 69с.
41. Первушин В.А. Практика керування інноваційними проектами. Москва: Справа, 2010 -178 с.
42. Перція В. М. Анатомія бренду. Харків: «Вершина», 2007. 288 с.
43. Портер, М. Международная конкуренция. Москва Ексмо, 1993. 896 с.
44. Портер М. Конкурентна перевага : Як досягти високого результату і забезпечити його стійкість. Москва: Альпіна Бізнес Букс, 2005. 715 с.
45. Рум'янцевий З.П., Саломатіна Н.А. Менеджмент організації. Навчальний посібник. Москва: ІНФРА. 2005. 343 с.
46. Савицька Г.В. Економічний аналіз діяльності підприємства. Навчальний посібник. 2-ге вид., випр. і доп. Київ: Знання, 2010. 662 с.
47. Семенов А.Г. Аналіз фінансово-господарської діяльності підприємств в умовах нестабільності. Вісник економічної науки України. 2011. № 2. 163. 170 с.

48. Фатхутдінов Р.А. Інноваційний менеджмент. Київ : ЗАТ «Бізнес-школа «Інтел-синтез». 2005. 320 с.
49. Фатхутдінов Р.А. Конкурентоспроможність: економіка, стратегія, управління. Москва: ІНФРА-М. 2000. 312 с.
50. Харченко Т.Б. Забезпечення конкурентоспроможності підприємств як засіб ринкового реформування економіки: АПЕ. 2003. № 2, С. 70-73.
51. Чумак Л.Ф. Фактори впливу на формування конкурентоспроможного потенціалу підприємств. Економіка та управління. № 1. 2013. 62-69 с.
52. Шумпетер Й. Теорія економічного розвитку. Дослідження прибутків, капіталу, кредиту, відсотка та економічного циклу. Основи : 1995. 258 с.